

Milo Đukanović

Sa zadovoljstvom mogu
reći da su, u odnosu na
druge susjede, odnosi s
Hrvatskom najdinamičniji

Još je prerano za hrvatsko-albansku nuklearku u Skadru

Premijer Crne Gore za Obzor o odnosima s Hrvatskom, Srbiji i regiji, EU i NATO-u, nuklearni, autocesti, duhanskoj mafiji, prijateljstvu sa Stankom Subotićem, sukobu s Pukanićem...

razgovarao **Zdenko Jurilj** snimio **Tomislav Kvesić**

Za svoje oponente on je politički autokrat koji kontrolira cjelokupnu vlast u Crnoj Gori, koji čvrstom rukom kontrolira sve financijske tokove i od njih godinama profitira. Za bivše kolege iz vremena kad je zajedno s Miloševićem i Bulatovićem provodio "antibirokratsku revoluciju" on je obični politički kameleon, konvertit, koji svoju kožu spašava dodvoravanjem međunarodnoj zajednici. Za treće je pravi kapo, bez kojeg ništa u Crnoj Gori ne prolazi bez njegove ili kontrole njegovih ljudi. Posljednji izbori trijumf, na prvim prijevremenim izborima od neovisnosti Crne Gore, govori kako nade u njegov gotovo 20 godina dug politički pragmatizam polazu još uvijek brojni crnogorski birači.

• Gotovo dvadeset godina intenzivne političke karijere, tri godine od proglašenja samostalnosti Crne Gore, obnašanja dužnosti premijera, pa predsjednika, pa opet premijera. Što vas je motiviralo da nakon kratkotrajne političke apstinencije ponovno sjednete u fotelju premijera Crne Gore, još jednom velikom izbornom pobjedom?

– Ja sam donio odluku o povlačenju, poslije uspješno provedenog referenduma o neovisnosti Crne Gore. To je, po meni, bilo uspješno finale moje 17-godišnje političke karijere, gdje je na samom kraju ostvaren i najvredniji cilj. Cijeneci da je to trenutak za početak nove političke povijesti u Crnoj Gori, odlučio sam se povući i dati prostor novim generacijama da odrade ovaj dio posla koji će državu približiti euroatlantskim ciljevima. Stjecajem objektivnih okolnosti, tijekom zime 2008. godine morao sam se vratiti na ovu dužnost. Prije svega zbog pogoršanog zdravlja premijera Šturanovića i činjenice da se ovo događalo na polovici mandata vlade. Imperativ je bio da stranka ne eksperimentira, već da iskusnim personalnim sastavom vlade dođe do još jedne izborne pobjede. U takvoj situaciji bio sam prisiljen promijeniti privatne planove. Moje povlačenje doista je bilo iskreno i definitivno, jer sam smatrao kako je moj politički cilj ostvaren. Sad sam ponovno u politici, nakon nedavne uvjerljive izborne pobjede. Idućih dana unutar stranke i koalicije dogovorit ćemo se kako će izgledati buduća vlada. Privatno, moje su želje i planovi, kao i 2006. godine.

• Kad smo prelazili granicu, carinik nas je pitao kamo idemo, a mi smo rekli k premijeru Đukanoviću. On je ushićeno kazao: »Pozdravite kralja Đukanovića«. Koji su to konačni ciljevi kad »kralj« Đukanović otiđe s trona političke vlasti u Crnoj Gori?

– Strateški cilj politike koju predstavljam jest pozicioniranje Crne Gore u euroatlantske asocijacije. U ovom trenutku najvažniji kratkoročni interes jest očuvanje stabilnosti. Kao što vidimo, globalna kriza najprije je uzrokovala financijsku, zatim ekonomsku, pa socijalnu, a padom vlada u nekim državama EU i političku nestabilnost. Prioritetan zadatak naše buduće vlade bit će učvršćivanje ekonomske, političke i socijalne stabilnosti u državi. A nakon što svijet iziđe iz krize, Crna Gora treba biti spremna da u najkraćem roku obnovi izuzetno dobru dinamiku ekonomskog rasta, što će

nas najbrže voditi europskim i euroatlantskim ciljevima.

• Vaši politički oponenti tvrde kako je vašim dolaskom nastavljen kontinuitet autokratske vladavine u Crnoj Gori. Kad će država ispuniti ciljeve o kojima ste govorili, može li se licitirati nekim rokovima?

– Prigovor o autokratskoj vladavini u Crnoj Gori stiže iz opozicije koja u kontinuitetu gubi izbore, a ne pokazuje sposobnost da se ozbiljno udubi u razloge svojih poraza, i zbog toga su porazi tako učestali i sve uvjerljiviji. Za vlast bi bilo dobro da imamo ozbiljniju političku konkurenciju. Također za kvalitetu demokratskog razvoja Crne Gore. Što se tiče dinamike ulaska u euroatlantske asocijacije, ne postavljamo sebi ambiciozne rokove za kojima bismo jurili.

Drago mi je da je hrvatski konzorcij dobio gradnju autoceste kroz Crnu Goru. Dobili su zbog najbolje ponude

SA ŠTROKOM SAM RAZGOVARAO, ALI NE I S ABRAMOVIĆEM

• Zbog susjedstva i komplementarnosti turističke ponude, jeste li imali pregovore s nekim investitorima iz Hrvatske?

– Kako da ne. Realizira se jedan aranžman u kojem jedan dubrovački operater upravlja hotelom Avala u Budvi i hotelima u Kolašinu. Osim toga, razgovarali smo s gospodinom Goranom Štrokom, koji je pokazivao zanimanje za investicije u crnogorski turizam. Također, znam da investitori iz Emirata žele širiti svoje operacije prema Hrvatskoj i Albaniji.

• Licitiralo se kako će u crnogorski turizam ulagati svjetske zvijezde koje imaju novac, od tvrtke ruskog predsjednika Medvedeva, ruskog milijardera Abramovića, nogometaša Bekhama. Jeste li ikad s bilo kim od njih razgovarali o tome?

– Ne, nikad. To su bila samo medijska nagađanja, ali se veselim da mnoge poznate osobe imaju interes za investiranje u Crnu Goru.

Definicija naše europske budućnosti glasi: mi želimo podići kvalitetu života u Crnoj Gori i dostići europski standard, veće plaće i mirovine, veće poštovanje ljudskih, građanskih i manjinskih sloboda. Želimo da se ovdje osjeća dah Europe 21. stoljeća. Inzistiramo na članstvu u NATO-u iz vrlo uvjerljivih razloga. Odgovor na nestabilnost regije integracija je u NATO. Zato vjerujemo da su integracije interes cijele regije i Europe, jer svaka nestabilnost ove regije znači i nestabilnost Europe. Mi smo napravili integracijski plan za EU 2008. do 2012. godine, smatrajući da u tom vremenu možemo završiti započete integracijske poslove. Tijekom posljednje godine događaju se izvjesna usporavanja u politici širenja EU koja, po mom uvjerenju, nisu dominantno uzrokovana stanjem u regiji, nego ponajprije onim što se događa unutar same EU. Rokovi za ulazak u europske i euroatlantske asocijacije, makar zasad, presudno ne ovise o nama koji živimo ovdje.

• Kako tumačite izjavu Erharda Buseka da, osim Hrvatske, ostatak država zapadnog Balkana u europsku obitelj treba uvesti u paketu?

– Gospodin Busek je dobar poznavatelj stanja u regiji. Ipak, kod te njegove izjave smatram da bi bilo dobro i poticajno da Europa ostane privržena principu sadašnjih proširenja – principu regate. Da se EU približava svatko onim tempom kojim je u stanju da u svojoj kući ustanovljuje europske standarde. Danas je stanje među zemljama zapadnog Balkana slično, ali nije isto. Zbog toga i nema razloga govoriti o kolektivnom pristupu stvarima jer na taj način oni koji brže napreduju trebaju se prilagodavati onima koji su sporiji. To nije poticajno ni za koga. Suprotno, poticajno bi bilo da najsporiji dobije dodatnu inspiraciju na primjeru najbržeg koji pokazuje kako je progres moguć.

• Držite li da u tom kontekstu i trenutačno loš odnos između Crne Gore i Srbije zbog priznanja Kosova, a na kraju i neovisnosti vaše države, na neki način usporava ulazak u europske integracije?

– Ne mislim da će to usporiti sam proces, ali se slažem s vama da su dobri odnosi sa susjedima važan element odgovornosti države koja želi biti dio širih, razvijenih integracija. U ovom trenutku Crna Gora ima jedino otvoren problem diplomatskih odnosa sa Srbijom.

• Kad biste uspoređivali odnose, s kojim državama bivše Jugoslavije imate najbolje kontakte, je li to Hrvatska, Slovenija ili...?

– Tijekom procesa raspada bivše Jugoslavije irata kojise dogodio, odnosi s Makedonijom nisu prekidani čak ni u području ekonomske suradnje. Vrlo dobri odnosi brzo su uspostavljeni i sa Slovenijom. Slovenci su ovdje bili prvi i najveći investitori, a sada su Crnoj Gori prisutni investitori iz više od 50 država. S Hrvatskom su odnosi u jednom trenutku bili opterećeni hipotekom toga što se u godinama rata događalo u okolici Dubrovnika, u Konavlima, što, naravno, ne treba zaboraviti, kako se ne bi ponovilo. No, u međuvremenu jako smo puno i s jedne i druge strane uložili napora da bismo stvorili uvjete za obnovu povjerenja. Danas sa zadovoljstvom mogu reći da su, u odnosu

na druge susjede, odnosi s Hrvatskom najdinamičniji. Oni se uspješno razvijaju na najvažnijem dijelu terena, u području ekonomije, što je fundament svih međudržavnih odnosa. Kad je u pitanju BiH, politički su odnosi vrlo dobri, možda ekonomski nedovoljno razvijeni, prije svega zbog situacije u BiH, gdje su još uvijek predominantna politička i pitanja funkcionalnosti države, ali siguran sam da će ti odnosi bivati sve bolji.

• Je li slično raspoloženje kad je riječ o isplati ratne odštete stanovnicima Konavala, Cavtata i Dubrovnika?

– Hrvatska je odustala od dijela tužbe koje se tiče Crne Gore, jer je tužba inicijalno bila usmjerena prema bivšoj zajedničkoj državi SiCG. Mi smo kontinuirano poduzimali geste dobre volje: isplatili smo odštetu jednoj farmi u Konavlima, pomogli gradnji dječjeg vrtića... Pokušavamo i na taj način pomoći obnovu dobrih odnosa između dviju država, ponajprije između Herceg Novog i Dubrovnika, jer su ti odnosi najosjetljiviji među dvjema državama. Predsjednici Vujanović i Mesić, kao i premijer Sanader i ja, možemo i ubuduće na tom planu dati puno pozitivnih impulsa.

• Je li vama kao premijeru drago što je hrvatski građevinski konzorcij dobio posao gradnje autoceste kroz Crnu Goru?

– Vrlo mi je drago. To mi je potvrda da u regiji stasaju kompanije koje mogu odraditi tako velik posao. Bio bih vrlo sretan da i u Crnoj Gori postoji jaka građevinska kompanija koja se može uhvatiti u koštac s oštrom međunarodnom konkurencijom. Pa ipak, u ovom trenutku nijedna crnogorska kompanija nije se prijavila na natječaj. Pojavile su se kompanije iz regije, među njima i hrvatski konzorcij. Imali smo vrlo strogo postavljene kriterije koje je trebalo ispuniti, sve su to zajedno s nama provjeravali i neovisni savjetnici iz Svjetske banke, IFS-a. Odgovorno smo provjeravali svaki element prijave, hrvatski konzorcij je prošao. Nadam se da će oni biti u stanju uvjerljivo deklarirati svoj financijski kapacitet i da ćemo za koji mjesec imati operativu Konstruktora na gradilištu najvažnijeg infrastrukturnog objekta u Crnoj Gori. Zato se veselim i nadam se da ćemo uskoro vidjeti i nove takve primjere, kompanije iz Crne Gore, Hrvatske, BiH, Srbije ili Makedonije, na najzahtjevnijem gradilištu regije i Europe.

• Stroga selekcija u odabiru najbolje ponude koju ste spomenuli na neki način demantira teze da je posao gradnje autoceste dobio političkom linijom?

– Ni slučajno. Razgovarali smo, uključujući i mene, sa svim ozbiljnim ponuđačima poput Bouyguesa, Strabaga, Alpine... grčkih, izraelskih kompanija. U takvoj konkurenciji, mjereno iskustvom, konzorcij Konstruktor-IGH djelovao je kao autsajder. Međutim, jasno smo slali poruku svima: pobijedit će onaj tko da najbolju ponudu, i pod uvjetom da zadovolji kriterije koje smo postavili. Hrvatski konzorcij dao je najbolju ponudu i mi smo zadovoljni. Sagradit ćemo taj objekat s manje novca, a oni do-

» nastavak na idućoj stranici

Ivo Pukanić je njegovao takav oblik novinarstva koji je najtočnije nazvati medijskim reketom. Takve senzacionalne tekstove obvezno je pratila ponuda da se sve to zaustavi uz određene uvjete.

Sa Stankom Subotićem nisam imao poslovnih odnosa. Privatno imamo prijateljske odnose

bivaju vrijedan posao koji će ih zaposliti u idućih nekoliko godina.

• Kako tumačite najavu inicijative vlada Hrvatske i Albanije o gradnji nuklearne elektrane na Skadarskom jezeru, na granici s Crnom Gorom, čije je vodstvo izrazilo protivljenje toj velikoj investiciji. Može li takav projekt neposredno ugroziti dobre odnose Crne Gore i Hrvatske?

– Ta je tema medijski aktualna ovih dana. Imam dojam čak i pretjerano, tako da se bezrazložno stvara nervoza tim povodom. Podrazumijeva se, moramo pokazati odgovornost za definiranje rješenja koje će jamčiti održiv razvoj naše regije, prije svega u kontekstu zajedničkih turističkih ambicija. Ako bilo tko napravi pogrešku, to će nas sve skupno koštati. Pri tome, energetska osnova razvoja presudno je važna, posebno za Crnu Goru, koja ima krupan deficit električne energije. Zbog toga smo zainteresirani za dogradnju elektroenergetskog sustava. Na spomen gradnje nuklearke na granici s Albanijom diplomatskim kanalima poslali smo vrlo jasnu poruku. Izražavamo zanimanje da sudjelujemo u svim dogovorima na tu temu koji su tek u početnoj fazi i trajat će još puno vremena. Naše su rezerve u ovom trenutku trojake. Najprije, inicijativu za gradnju nuklearke treba sagledati u kontekstu blizine nacionalnog parka Skadarsko jezero. Treba voditi računa o tome da bi neki otpad kao nusproizvod nuklearke mogao ugroziti posebno vrijedno područje parka. Također, u pitanju je vrlo nestabilan teren, znate da je Crna Gora prije 30 godina imala razoran potres, a sad imamo potres s druge strane Jadrana. I treća rezerva, po meni i najbitnija, jest razina industrijske kulture u našoj regiji. Ne treba podcijeniti potrebnu vještinu upravljanja takvim sofisticiranim tehnologijama. Dakle, skrenuli smo pozornost na te faktore i pokazali interes da sudjelujemo u budućim razgovorima. Vjerujem da ćemo u idućih desetak godina, u tom vremenu sigurno neće doći do odluke o početku gradnje nuklearke, razjasniti mnogo pitanja koja se tiču energetske dostatnosti.

• Je li točan podatak da zbog ekonomske krize u Crnu Goru posljednjih mjeseci više kapitala dolazi iz bogatih arapskih država nego iz Rusije, iz koje je stizao proteklih godina?

– Jača je bila predodžba o dominaciji ruskog kapitala u Crnoj Gori nego što je to bilo u stvarnosti. Od krupnih ruskih investicija dosad smo imali samo onu u aluminijskom kombinatu i u nekoliko hotela. Ostalo su bile kapilarne investicije, kupnje kuća, stanova ili placeva na moru ili planini. U međuvremenu dogodila se ekonomska kriza. Kao svuda u svijetu, tako i u našoj državi dolazi do opadanja investicija, pada cijena nekretnina. Što se tiče investicija u turizam, one će se vratiti, ali sam zabrinut za budućnost aluminijske industrije. Kriza te industrije u cijelom svijetu veoma je duboka, a posebno u Europi, zbog visokih cijena električne energije. Također, ve-

ćinski vlasnik KAP-a, kompanija gospodina Deripaske pogodena je tom krizom. I u toj situaciji vlada mora pokazati socijalnu odgovornost za radnike. Razgovaramo ovih dana sa svima: s radnicima, vlasnikom, konzorcijem banaka i vjerujemo da ćemo, usprkos krizi, industriju aluminijsku sačuvati u nekom, mogućem opsegu.

• A je li točna informacija da se traži od arapskih država financijska pomoć, investicije konkretno iz Ujedinjenih Arapskih Emirata?

– Kriza je globalna, pa nije ni taj dio svijeta pošteđjela. Točno je da smo u pregovorima s investitorima iz Abu Dhabija o velikoj investiciji na području Velike plaže i Ade u Ulcinju. Oni su prije nekoliko mjeseci ušli na naše tržište gradnjom poslovnog centra u Podgorici i kupnjom nekadašnjeg vojno-medicinskog centra u Meljinama. Ipak, najkrupnija investicija, bude li realizirana, bit će Velika plaža i Ada. Na pretkvalifikaciji imali smo tri prijavljena kandidata. Imam dojam da će investitori iz Emirata sudjelovati na natječaju koji je u tijeku. Osim njih, imamo dobre kontakte i s ostalim stranim investitorima od Kanade do Europe i Japana.

• Kako tumačite optužbe da ste jedan od

Prvo razgovor

• Crna Gora je protiv nuklearke koju najavljuju Albanija i Hrvatska pokraj Skadra?

– U ovom trenutku jasno smo priopćili svoju rezervu. Spremni smo pozorno razgovarati o svim pitanjima.

članova "duhanske mafije", zbog čega je sud u Italiji protiv vas podignuo optužnicu? U kojoj je fazi slučaj?

– Formalnopravno, istraga je u tijeku. Često se spominjalo da je istraga završena i da je protiv mene u Bariju podignuta optužnica. Istražni postupak se vodi bez obzira na to što je prema talijanskim pravilima on trebao davno biti završen. Kad sam otišao s dužnosti premijera svojom voljom potkraj 2006. godine, pozvao sam svog odvjetnika iz Italije i kazao mu da želim kao građanin otići u Bari i dati izjavu kojom bih pokušao pomoći talijanskom pravosuđu da objektivizira tu sliku. Dugo je trebalo talijanskoj strani da odgovori na moju inicijativu, a odgovorili su u trenutku kad je aktualiziran moj ponovni dolazak na premijersku dužnost. Nakon toga uslijedilo je njihovo pitanje želim li odustati od svega, jer su ovo nove okolnosti. Moj odgovor je bio: Ne, imali ste moju ponudu i hajde da je realiziramo. Otišao sam u Bari, sreću se s tim ljudima, kazao im sve što sam imao, čuo mnogo izjava koje su oni pribavili, svjedočenja raznih entuzijasta, dobrovoljaca iz Crne Gore, iz regije, koji su dali svoj sud o toj stvari. To smo u vrlo korektnom razgovoru završili.

SA SANADEROM SAM SE DOGOVORIO O ARBITRAŽI

• Što je s pitanjem razgraničenja na Prevlaci. Hoće li Crna Gora prihvatiti međunarodnu arbitražu?

– Premijer Sanader i ja nedavno smo ocijenili da za Prevlaku imamo u primjeni kvalitetno privremeno rješenje i da je vrijeme da pokušamo doći do trajne formule. Procjenjujući da svaka nagodba može biti loše politički shvaćena u dijelovima jedne i druge političke javnosti, složili smo se da nam je prihvatljiva arbitraža relevantne međunarodne institucije. To će rješenje, nadam se, biti zadovoljavajuće za obje države.

• Znači, rekli ste im svoju stranu meda-lje..?

– Da, rekao sam im svoje viđenje istine. Ne želim dalje komentirati niti prejudicirati ishod, kako ne bih otežavao posao pravosudnoj vlasti u susjednoj državi, koja treba okončati započeti posao, bez obzira na to što je meni ili nekom drugom neugodno. Moje je uvjerenje i danas, kao i na početku te priče, da ne može biti riječi ni o kakvoj odgovornosti vlade Crne Gore ili njenog premijera. Vlada je radila posao u skladu s propisima tadašnje zajedničke države Jugoslavije, i iz tog posla uprihodi-la svaki cent u svoj trezor, što je Crnoj Gori pomoglo da preživi, s obzirom na to da je dotadašnji ekonomski život Crne Gore, u uvjetima sankcija, bio paraliziran. To je za Crnu Goru bio način preživljavanja. U nekoliko navrata poslove tranzita kontrolirale su i strukture EU te zaključile da se posao radi u skladu s propisima države. Je li tko pojedinačno iz Crne Gore ili Italije u tom poslu činio što nezakonito, to neka ocijene mjerodavne institucije. I danas tvrdim da u mom i postupanju vlade Crne Gore nije bilo ničeg neregularnog. Nadam se da su moji sugovornici u Italiji na taj način shvatili moje sudjelovanje u tom postupku. Dalje se ne zanimam za to, ne požurujem proces. Nadam se da će ta stvar biti

nu orbitu, jer je njezin cilj bio sprečavanje neovisnosti naše države. S beogradske lansirne rampe plasirana je prema svima koji su htjeli biti od pomoći, od zagrebačkog Nacionala do talijanskih i nekih drugih zapadnih medija.

• Ubijeni suvlasnik Nacionala Ivo Pukanić trebao je biti svjedok u slučaju koji se na sudu u Bariju vodi protiv vas?

– On je bio svjedok. Tijekom razgovora koji sam obavio u Bariju, tužilac se, među ostalim, pozivao i na njegove izjave. Vjerojatno će i to, ako već nije, brzo biti dostupno javnosti. Pukanić je tužiteljstvu prezentirao tekstove koje je objavljivao u Nacionalu, a u Nacionalu su objavljeni da bi, po toj osnovi, pokušao iznuditi reket. On je s ekipom svojih prijatelja – iako su prijateljstva među takvim ljudima nepouzdana, pa su me prije nekoliko godina upoznali s tim da su i ta prijateljstva razrušena te su pokušavali na tim ruševinama ostvariti suradnju sa mnom, što sam s gnušanjem odbio – njegovao takav oblik novinarstva, koji se najtočnije može nazvati medijskim reketom. Takve senzacionalne tekstove obvezno je pratila ponuda da se sve to zaustavi uz određene uvjete.

• Tvrdite da su osobno vama slali takve ponude?

– Naravno, te su ponude stizale, i o tome su neki mediji u Crnoj Gori pisali. One su dolazile posredno, preko ljudi za koje su pretpostavljali da mogu čuti i prihvatiti moj savjet da uđu u takve aranžmane. Budući da sam znao da nema razloga za kompromise te vrste, za plaćanje ni centa bilo kome, ignorirao sam takve ideje.

• Je li kad spomenut konkretan iznos?

– Do mene tako konkretne ponude nisu stigle iako je, ponavljam, crnogorski tisak objavljivao izjave ljudi koji su dobivali takve ponude, s konkretnim iznosima.

• Je li Stanko Subotić Cane, protiv kojega je u Beogradu zbog "šverca cigareta" podignuta optužba, vaš prijatelj i jeste li kad bili u poslovnim odnosima?

– Gospodin Subotić i ja nikada nismo bili u poslovnim odnosima. On je razvijao određene poslove u Crnoj Gori i radio ih je vrlo korektno, podmirivši obveze prema crnogorskoj državi. On je čovjek biznisa, ja se bavim politikom i kratko sam bio u biznisu, pa nismo bili u prilici za zajednički poslovni aranžman. Privatno, imamo prijateljske odnose.

• Kako tumačite da je protiv njega raspisana Interpolova tjeralica?

– Kako mi je objasnio, još u vrijeme Miloševića protiv njega je vođena istraga, po istoj osnovi, za navodnu utaju poreza na štetu države Srbije, koja je tada zatvorena bez bilo kakvih pravnih posljedica za njega. Sadašnju obnovu tog postupka on doživljava kao dio političke poruke da su njegove investicije u Srbiji nepoželjne.

